

ב"ה

פרשת יתרו

כה תאמר לבית יעקב
שמות יט, ג.

חיוב נשים בתלמוד תורה

ידועה השאלה: כיצד מברכות נשים ברכת התורה, מאחר שפטורות מתלמוד תורה? - ומבואר בזה שני טעמים:

טעם הראשון - דכיון שמחנכות את הילדים שילמדו תורה, ושולחות את בעליהן ללמוד שיעורים בתורה ולהתמיד בתורה כו', ובלשון הגמרא^[1]: "באקרויי בנייהו לבי כנישתא ובאתנויי גבריהו בי רבנן כו'", יש להם חלק בתורתם (על דרך האמור לעיל בנוגע לישכר וזבולון, שקודם הלימוד יכולים להתנות כו'). אבל עדיין אינו מובן: הרי הנשים מברכות באותו נוסח כמו הבעלים - לא על נתינת ממון עבור לימוד התורה, אלא "אשר בחר בנו מכל העמים ונתן לנו את תורתו"!

ולא עוד אלא שמצינו בנוגע למתן-תורה (שבו מודגש ענין התורה, ולא ענין המצוות) שבתחילה נאמר^[2] "כה תאמר לבית יעקב", "אלו הנשים", ורק אחר כך "ותגיד לבני ישראל", "האנשים" (כדאיתא במכילתא, והובא בפירוש רש"י על התורה).

אך על זה ישנו הענין השני שישנו בלימוד התורה - שנוסף על לימוד התורה בתור מצוה בפני עצמה, יש ענין בלימוד התורה כדי לדעת את המעשה אשר יעשו, שלכן "גם הנשים חייבות ללמוד הלכות הצריכות להן לידע אותן", כפי שרבינו הזקן מונה אותם בפרטיות בסוף פרק ראשון של הלכות תלמוד תורה, וכאשר מעיינים שם - יכולים לומר על הרבה בעלים שהלואי היו בקיאים בחלקי התורה שהנשים חייבות לידע, שבזה נכללים "כל מצוות עשה שאין הזמן גרמא, וכל מצוות לא תעשה . . . שהן מוזהרות בהן כאנשים" (שהרי "השוה הכתוב אשה לאיש לכל עונשין שבתורה"^[3]), נוסף על כמה הלכות נוספות הצריכות להן (וכאמור, יש הרבה בעלים שחסרה אצלם הידיעה בתורה בכל ענינים אלו).

ואף שיש לומר שלימוד זה הוא רק בבחינת "הכשר מצוה", והיינו שהמצוה היא המעשה אשר יעשון, וההכשר מצוה היא ידיעת ההלכה - הרי מצינו בכמה מצוות שאפילו הכשר המצוה נחשב למצוה בפני עצמה:

יש מצוות שההכשר וההקדמה שלהם אינם אלא "מכשירי מצוה", ואילו המצוה עצמה אינה אלא אחת; אבל יש כמה מצוות שהן חלקן הראשון, ההקדמה וההכנה למצוה, והן המשך קיום המצוה שלאחרי זה, נחשבים למצוה בפני עצמה, וכמו במצות סוכה (המצוה הראשונה שקיומה "ביום הראשון" "לחשבון עוונות" ^[4]), כידוע שיש דעה באחרונים ^[5] שעשיית הסוכה - "חג הסוכות תעשה לך" ^[6] - היא מצוה בפני עצמה, גם אם לאחרי זה לא יושב בה כלל (ואף שהופרכו דבריהם ^[7]), הרי יש על כל פנים קא סלקא דעתך כזו ^[8]).

ועל פי זה נמצא שהנשים יכולות לברך ברכת התורה ^[9] - בנוגע ללימוד כל ההלכות הקשורות עם הענינים שרבינו הזקן מונה בהלכות תלמוד תורה סוף פרק א.

זאת ועוד: דובר כמה פעמים ^[10] בנוגע ללימוד תורת החסידות, שענינה הוא - כמבואר (באגרת הקודש ^[11] וגם) מיד ב"דף השער" של ספר התניא - לבאר מה שכתוב ^[12] "כי קרוב אליך הדבר מאד בפיך ובלבבך לעשותו", שזהו כללות קיום התורה ומצוותיה במחשבה דיבור ומעשה, שבשביל זה יש צורך בלימוד החסידות, שמבארת כיצד יכולים להגיע לזה "בדרך ארוכה וקצרה".

וכיון שבכללות התורה ומצוותיה מחוייבות נשים כמו אנשים - הרי הם מחוייבות גם בלימוד תורת החסידות לכל פרטיה.

ויתירה מזה: באגרת המחבר ספר החינוך ^[13] כותב, שבכל המצוות, "החיוב . . לעשותן אינו בכל עת, רק בזמנים ידועים מהשנה או מן היום, חוץ משהם מצוות מהן שחיובן תמידי לא יפסק מעל האדם אפילו רגע בכל ימיו . . סימנם שש" ^[14] ערי מקלט תהיינה לכם", שהם: אמונת ה', יחוד ה', אהבת ה' ויראת ה' וכו', שבהם מחוייבות נשים כמו אנשים.

והרי הרמב"ם בהלכות יסודי התורה ^[15] פוסק: "היאך היא הדרך לאהבתו ויראתו, בשעה שיתבונן האדם במעשיו וברואיו הנפלאים הגדולים ויראה מהן חכמתו וכו'" - שזהו תוכן הענין דתורת החסידות.

ועל פי זה מובן שגם אצלן ישנו ענין התורה - אם על ידי תוספת הידור בחינוך הבנים או זירוז בעליהן בקביעת עתים לתורה, או על ידי לימוד ההלכות הצריכות להן ועניני התורה השייכים אליהן.

קטע משיחת י"ט כסלו, רשימת השומעים בלתי מוגה.
חוברת תו"מ ה'תשכ"ט חלק רביעי ע' 40.

[1] ברכות יז, א. וש"נ.

[2] יתרו יט, ג.

[3] קידושין לה, סע"א.

[4] תנחומא אמור כב

[5] ראה ס' נפש חי' (לר"ר מרגליות) לאו"ח רסתר"ה.

[6] פ' ראה טז, יג. וראה לקו"ש חכ"ב ע' 129 הערה 53. וש"נ.

[7] ראה "המועדים בהלכה" (לרש"י זעווין) סוכות ע' צז הערה 63.

[8] להעיר מלקוטי לוי"צ אג"ק ע' רסו. תו"מ ח"ח... ע'... וש"נ.

[9] ראה שו"ע אדה"ז או"ח סוסמ"ז, ובהנסמן שם.

[10] ראה גם תו"מ

[11] קו"א קנו, ב.

[12] נצבים ל, יד.

[13] בתחלתו.

[14] מסעי לה, יג.

[15] פ"ב ה"ב.

פרויקט זו נוסד בימי השבעה לזכרון ולע"נ הרב גבריאל נח וזוגתו רבקה הי"ד
- שלוחי כ"ק אדמו"ר במומבאי , אינדיא

נדפס ומופץ ע"י הרה"ת ר' שלמה לרר ומשפחתו שיחיו
שלמה נחמ"ה , צבי"ה זלאטע רייזל , שמואל , מנחם מענדל , ישראל אריה לייב , יוסף יצחק ,
שניאור זלמן , חיה מושקא , אברהם דוד , אהרן , חנה